

Családbarát eszközök a magyar vállalati gyakorlatban

A gyermekvállalás és a munkavállalás összehangolásában jelentős szerepe van a családbarát munkaerő-piaci eszközöknek, például a rugalmas (atipikus) foglalkoztatás különböző típusainak. A Nemzeti Munkaügyi Hivatal (NMH) és az MKIK Gazdaság és Vállalkozáskutató Intézet (GVI) közös „Rövidtávú munkaerő-piaci prognózis” kutatásának 2013. és 2014. évi adatfelvételeiből kiderül, hogy mely családbarát eszközöket alkalmazzák a legszívesebben a magyarországi vállalatok és melyek a családbarát attitűd szempontjából élenjáró vállalat-típusok.

A kutatás

Az utóbbi évtizedekben az európai társadalmak egyik legjelentősebb problémájává vált az alacsony és csökkenő születésszám és az ennek következtében végbemenő elöregedés. Az 1980-as évek közepétől azonban kimutatható, hogy a nők munkavállalása országos szinten már nem csökkenti, hanem növeli a termékenységet. A gyermekvállalás és a női munkavállalás egyszerre történő növekedésében jelentős szerepe van a családbarát munkaerő-piaci eszközöknek, például az anyák és apák rugalmas foglalkoztatásának és a gyermekvállalás után a munkába való visszatérést megkönnyítő intézkedéseknek.

A kapott eredmények

Az adatok azt mutatják, hogy a Családbarát Munkahely Pályázat ismertsége viszonylag magas a vállalatok körében, de ez még javítható lenne. Annak ellenére, hogy már 16 éve létezik, a vállalatok 40 százaléka még nem hallott a pályázatról, mely arány a tisztán hazai tulajdonú cégek között még magasabb

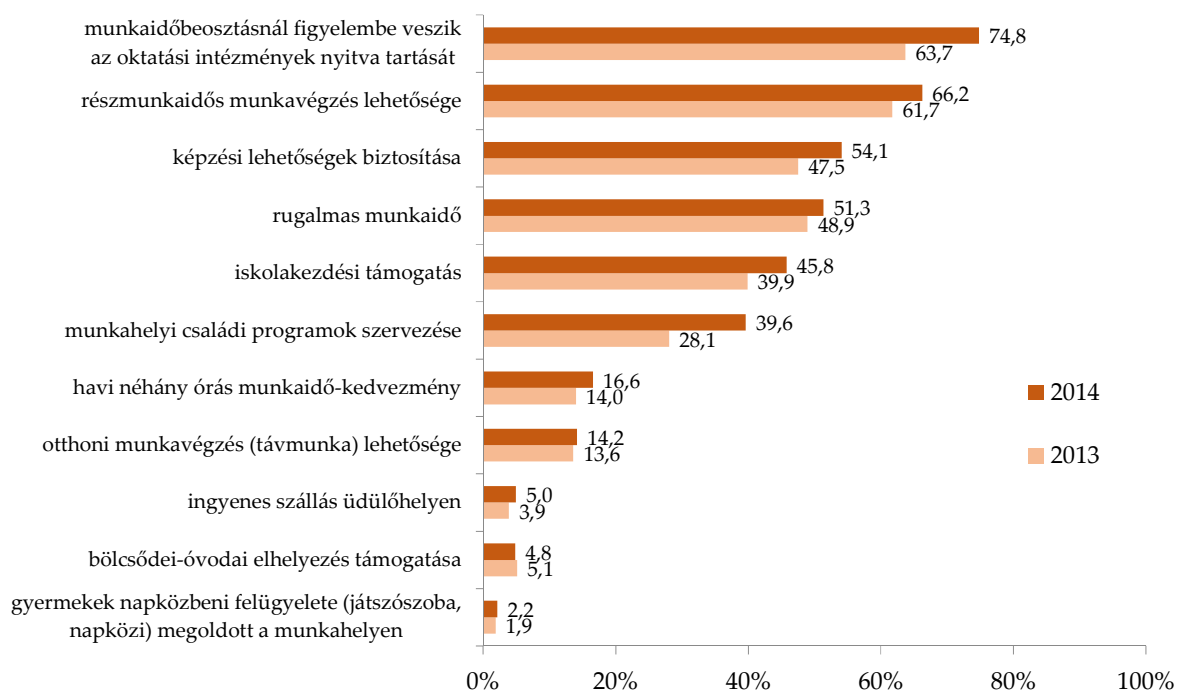
A Nemzeti Munkaügyi Hivatal (NMH) és az MKIK Gazdaság és Vállalkozáskutató Intézet (GVI) közös „Rövidtávú munkaerő-piaci prognózis” kutatásának 2013. és 2014. évi adatfelvételeiben a családbarát munkahelyi eszközökre vonatkozó kérdések is szerepeltek. Az alábbiakban a Családbarát Munkahely Pályázat ismertségét és a különböző családbarát eszközök használatát vizsgáljuk meg a magyarországi vállalatok körében. Eredményeink 8416 cégvezető válaszain alapulnak. A teljes elemzés, valamint az alapjául szolgáló adatbázis elérhető a GVI honlapján (<http://gvi.hu/kutatas/459/>).

(42 százalék). A cégek 58 százaléka hallott már a pályázatról, de még soha nem indult, 2 százalékuk pedig már indult a pályázaton. A pályázók jellemzően nagy létszámú, a szolgáltató szektorban működő vállalatok. A vállalatok által a gyermeket nevelő, vagy idős szülőket gondozó munkavállalóiknak

biztosított családbarát lehetőségek közül a legelterjedtebb az, hogy a munkaidő beosztásánál és a szabadság kiadásánál a vállalat figyelembe veszi az oktatási intézmények nyitva tartását (a vállalatok háromnegyede él ezzel). Emellett népszerű eszköz a részmunkaidős munkavégzés lehetősége (66 százalék) és a képzések (54 százalék), illetve a rugalmas munkaidő lehetőségének biztosítása is (51 százalék). Sokkal kevésbé elterjedt a gyermekes munkavállalók számára biztosított távmunka lehetősége (a cégek 14 százalékánál van ilyen).

A legritkábban alkalmazott eszközök a bölcsődei és az óvodai elhelyezés támogatása, illetve a gyermekek napközbeni felügyelete (játsszósza, napközi) a munkahelyen. Tehát a gyermekes munkavállalók újbóli munkába állását elősegítő intézményi eszközök csak elvétve jelennek meg a magyarországi vállalati gyakorlatban, holott ezek elterjesztése jelentős haszonnal járhat a munkavállalók számára, melyből a vállalatok is sokat profitálhatnak az elkötelezett, lojális munkaerő révén.

A vállalatok által alkalmazott családbarát lehetőségek a válaszadók százalékában, 2013-2014

Forrás: GVI

N₂₀₁₃=2240-2496, N₂₀₁₄=3273-3701

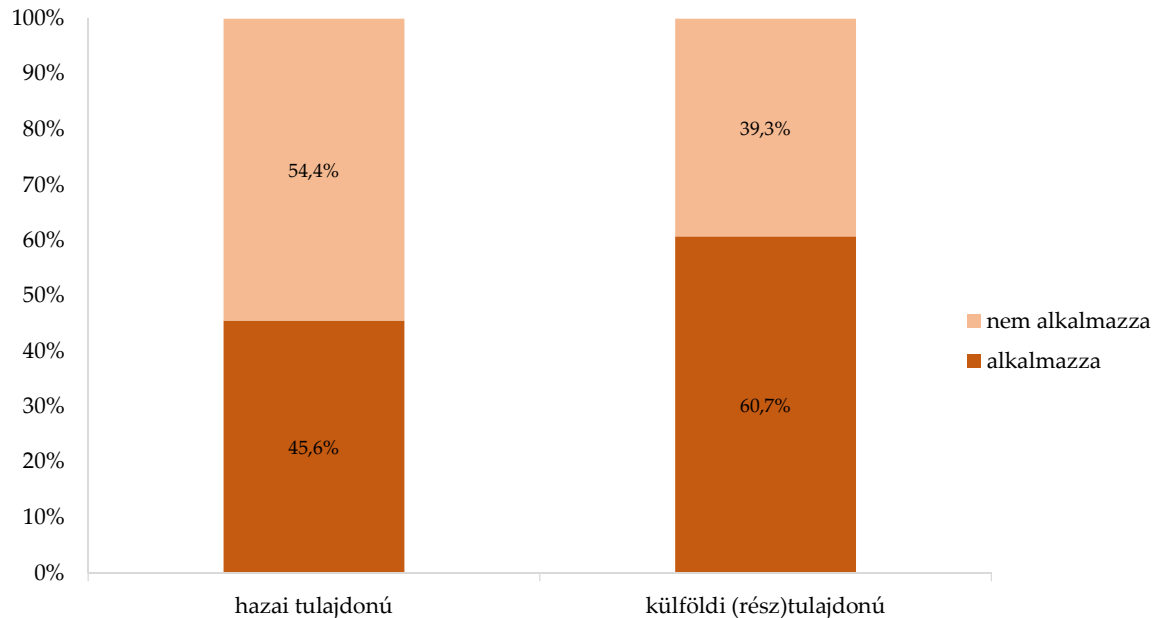
A 11 vizsgált családbarát eszközből egyet sem használ a megkérdezett vállalatok 22 százaléka, melynek oka nagyrészt az, hogy a minta harmadát a legfeljebb 49 főt foglalkoztató vállalatok adják, és ezek között magas az egy eszközt sem említő aránya. A felsorolt 11 lehetőségből egyet alkalmaz a

megkérdezett vállalatok 11 százaléka, két eszközt jelzett 16 százaléka, három vagy négy eszközt pedig 15, illetve 14 százaléka. Öt lehetőséget a cégek 11 százaléka alkalmaz, hatot vagy annál többet pedig szintén 11 százaléka.

Az adatok azt mutatják, hogy szinte mindegyik, fent felsorolt családbarát lehetőséget a nagyvállalatok, a szolgáltató szektorban működők, a külföldi (rész)tulajdonban levők, illetve a jó üzleti helyzetű cégek

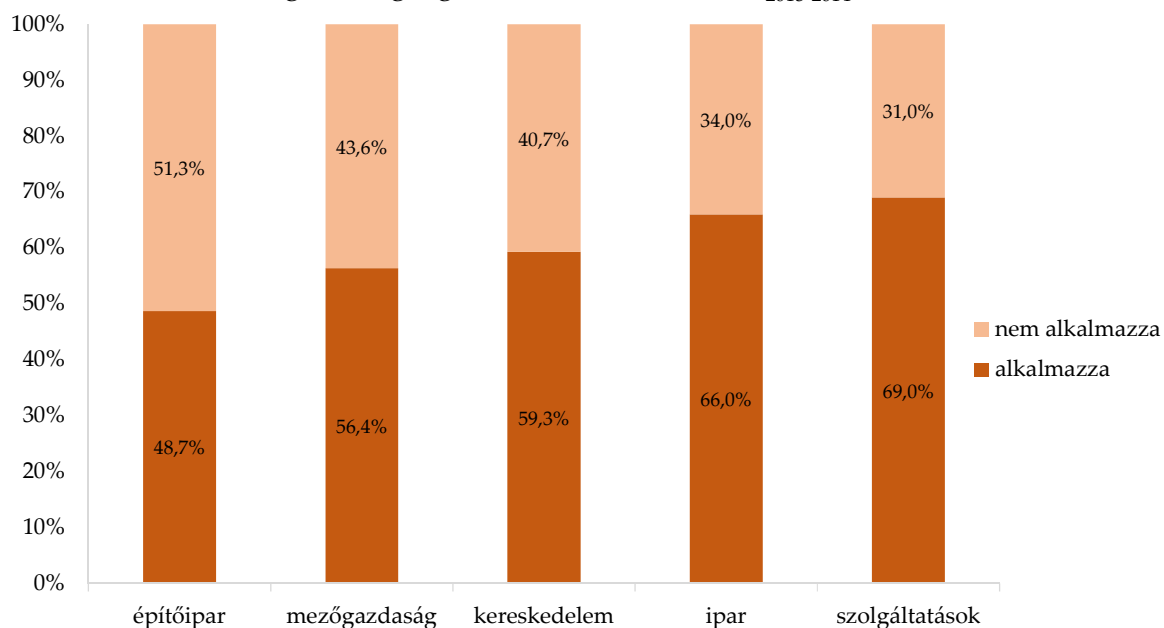
alkalmazzák a legnagyobb arányban. Kivétel ez alól a havi néhány órás munkaidő-kedvezmény, melyet leggyakrabban a kisvállalatok vesznek igénybe.

A rugalmas munkaidő lehetőségének alkalmazása külföldi tulajdonhányad szerint, 2013-2014 (N₂₀₁₃₋₂₀₁₄=5672)

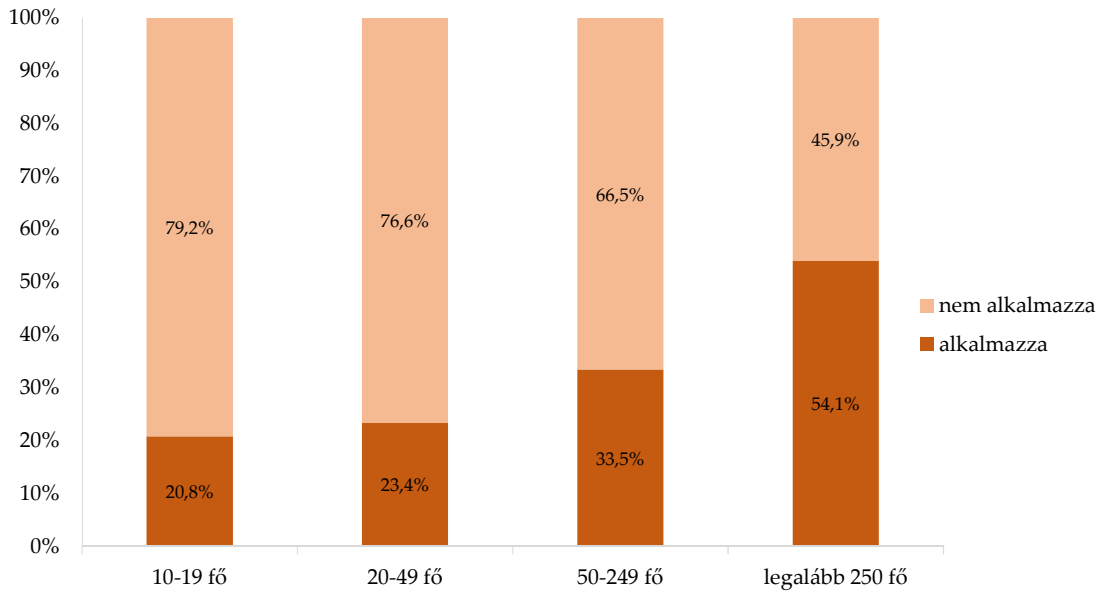
Forrás: GVI

A részmunkaidős munkavégzés lehetőségének alkalmazása gazdasági ágak szerint, 2013-2014 (N₂₀₁₃₋₂₀₁₄=6162)

Forrás: GVI

Munkahelyi családi programok szervezése
alkalmazotti létszám szerint, 2013-2014 (N₂₀₁₃₋₂₀₁₄=5942)

Forrás: GVI

Attitűd kérdése

Az egy-egy vállalatnál alkalmazott családbarát lehetőségek számát tekintve azt láthattuk, hogy egy jól behatárolható vállalati kör az, amely jellemzően több családbarát eszközt is alkalmaz, tehát családbarát attitűddel rendelkezőnek mondható. Ezek a külföldi tulajdonú, a szolgáltató szektorban működő, valamint a legalább 250 főt foglalkoztató nagyvállalatok. A hazai tulajdonú kisvállalatok körében ezek a gyakorlatok még nem terjedtek el, részben valószínűleg anyagi okok, másrészt pedig a vállalati kultúra sajátosságai miatt. Emellett az is látható az adatokból, hogy a jó üzleti helyzetű, illetve a pozitív kilátásokra számító cégek hajlamosabbak családbarát eszközökre áldozni.

Fontos kiemelni azt, hogy az alkalmazott családbarát eszközök számát az befolyásolja legerőteljesebben, hogy az adott vállalat indult-e már a Családbarát Munkahely Pályázaton. Azok a vállalatok, melyek már indultak a pályázaton, vagy legalábbis hallottak róla, átlagosan jóval több családbarát lehetőséget kínálnak később munkavállalóik számára, mint a többi vállalat. Ez az eredmény arra mutat, hogy a Családbarát Munkahely Pályázat fontos eszköz a magyarországi vállalati kultúra fejlesztésében és a családbarát attitűd elterjesztésében, ezért fontos lenne, ha minél több vállalat tudomást szerezne erről a lehetőségről.

Az Európai Bizottság téli előrejelzése

Az alábbiakban az Európai Bizottság 2016 téli előrejelzése alapján nyújtunk rövid áttekintést a várható makrogazdasági trendekről. A fókuszban az Európai Unióra és Magyarországra nézve legfontosabb makroadatokat állnak, az előrejelzések a 2015-2017-es időszakra vonatkoznak.

A GDP alakulása

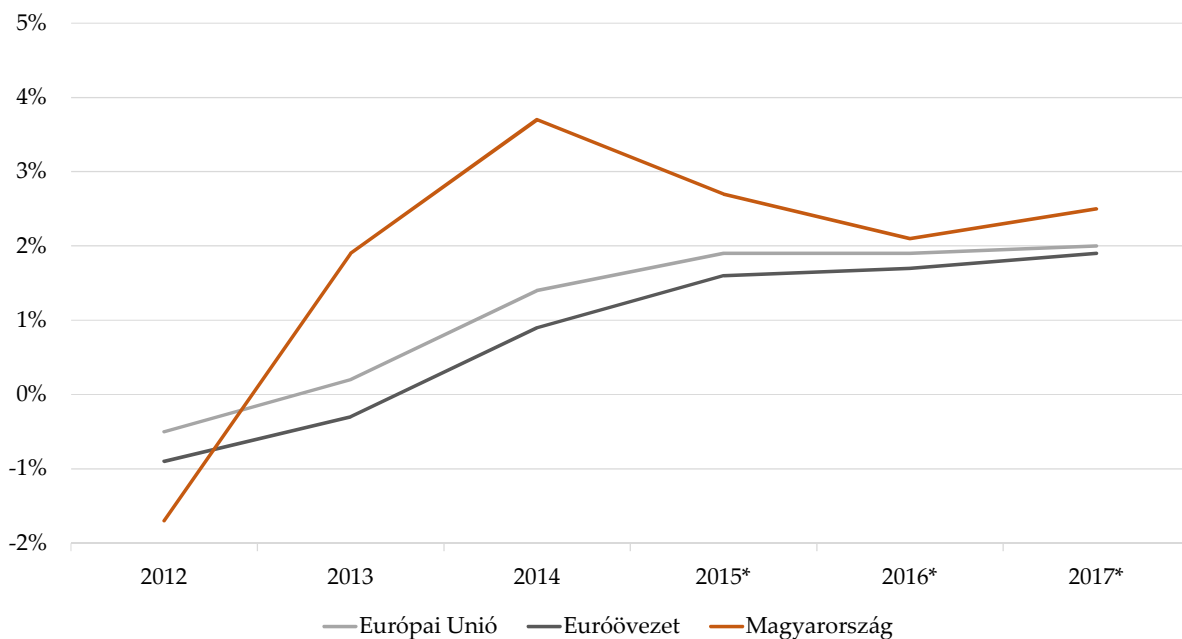
Az Európai Bizottság 2016 téli előrejelzése (European Economic Forecast – Winter 2016) szerint folytatódik az eurózóna gazdaságának lassú növekedése. Ezt elősegíti az olajárak alacsony szintje, valamint az export és a magánfogyasztás erősödése, ami az euró gyengülésének köszönhető. A fejlődés fenntartásához azonban szükség lenne a beruházások fellétkülésére, ami csak korlátozottan érvényesül. Továbbá hátráltatja a növekedést a világ-gazdasági környezet gyengélkedése, illetve egyes tagországokban a politikai helyzet bizonytalansága.

Mindezek alapján a Bizottság 2015-re 1,6%-os, 2016-ra pedig 1,7%-os GDP-növekedést becsül, a 2017-es évre pedig 1,9%-os bővülést jeleznek

előre az eurózónában. Az egész Unió esetében, az őszi előrejelzéstől eltérően már nem 2-3, hanem csak 0,1-0,3 százalékponttal nagyobb növekedésre számítanak.

Magyarország 2015-ös GDP-növekedését 2,7%-ra becsli az előrejelzés, 2016-ban 2,1%-os, 2017-ben pedig 2,5%-os lehet a gazdaság bővülése. Ezt 2016-ban főleg a növekvő fogyasztás fogja hajtani, ami a forintosított devizahiteleknek és a személyi jövedelemadó 16-ról 15%-ra való csökkentésének lesz köszönhető. 2017-ben továbbra is a fogyasztásé lehet a vezető szerep, de ezzel párhuzamosan a jelentős az ingatlanpiac felpörgését jósolja, ami más tényezőkkel együtt a beruházások növekedését eredményezheti.

A GDP alakulása (százalékos változás az előző évhez képest), 2012-2017

Forrás: Európai Bizottság

* Az Európai Bizottság által becsült előrejelzett érték

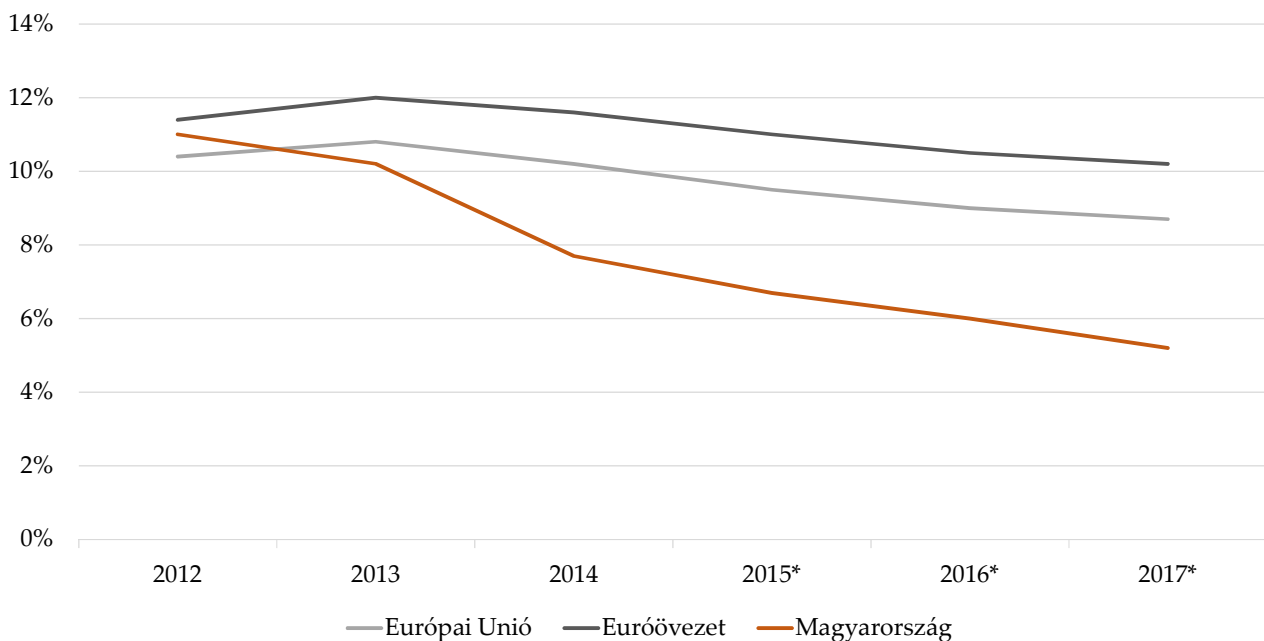
Munkaerőpiac

A munkaerőpiacon szintén folytatódik a lassú javulás. Az előrejelzés szerint 2015-ben 1,1%-kal nőtt a foglalkoztatás az eurózónában, és nagyjából ugyanennyivel fog emelkedni az idei évben is. Ezt segíti a gazdasági aktivitás növekedése, az üzleti bizalom javulása, és a tőkefelhalmozás szintjének emelkedése. A munkanélküliségi ráta továbbra is csökkenni fog, bár 2016-ban már csak fél százalékponttal (11%-ról 10,5%-ra), 2017-ben pedig további 0,3 százalékponttal.

A magyarországi munkanélküliségi ráta az utóbbi évekhez viszonyítva alacsony szinten

áll (2015-re 6,7%-ot becsült az Európai Bizottság), és az előrejelzés szerint még tovább csökkenhet, 2016-ban 6,0%, 2017-ben pedig 5% körüli szintet érhet el. Ezek az értékek végig nagyjából 3 százalékponttal alacsonyabbak az EU-tagállamok együttes előrejelzett munkanélküliségi rátájánál. Lassan, de növekedni fog az aktivitás és a foglalkoztatás, nem csak a közmunkaprogram eredményeként, hanem a magánszektorban keletkező új munkahelyek miatt is.

A munkanélküliségi ráta alakulása, 2012-2017

Forrás: Európai Bizottság, Eurostat

* Az Európai Bizottság által becsült előrejelzett érték

Folyó fizetési mérleg és infláció

Az Európai Bizottság szerint az uniós tagállamok együttes folyó fizetési mérlegének többlete a GDP 2%-a körül alakul a 2015-2017-es időszakban. Az eurózónában ez az érték

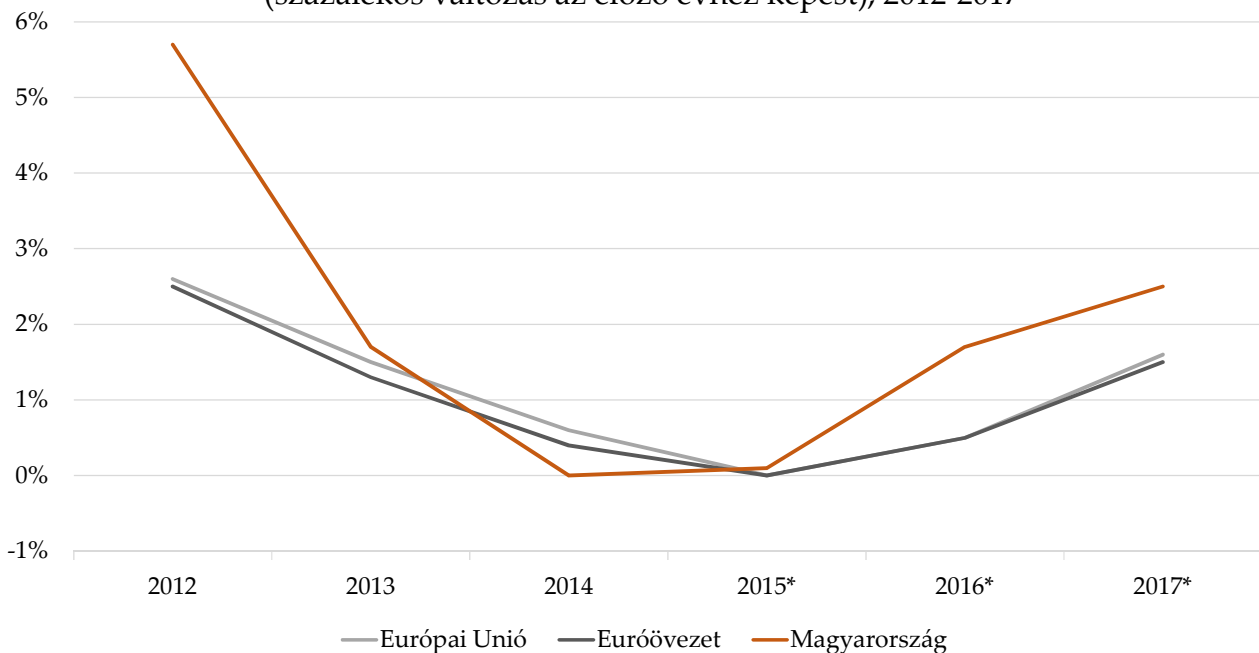
magasabb, ám csökkenő trendet mutat: 2015-re 3,7, 2016-ra 3,6, 2017-re pedig 3,4%-os többletet jeleznek előre. Fontos megjegyezni, hogy az egyes tagállamok között jelentős különbségek

lehetnek ezen a téren. Magyarországon 2015-ben 5,0%, 2016-ban 5,6%, 2017-ben pedig a GDP 6,3%-a lehet a folyó fizetési mérleg többletének mértéke. A hazánkra vonatkozó előrejelzések javultak a Bizottság 2015 őszi előrejelzése óta.

Az infláció alakulásában továbbra is döntő szerepe van az energiaárak mélyrepülésének, a fogyasztás növekedése ezt nem képes ellensúlyozni. A becslések szerint mind az eurózónára, mind az egész Unióra

vonatkozóan stagnáltak az árak 2015-ben. A Bizottság ezen a téren az idei évre fél, majd 2017-re egy százalékpontos emelkedést vár, amit az előrejelzés az olajárak és a reálbérek növekedésével magyaráz. Magyarországon szintén alig, 0,1%-kal növekedtek az árak 2015-ben. 2016-ra 1,7%-os, 2017-re pedig 2,5%-os inflációt várnak, tehát a 3%-os inflációs cél valószínűleg nem teljesül a választások éve előtt.

A harmonizált fogyasztói árindex alakulása
(százalékos változás az előző évhez képest), 2012-2017

Forrás: Európai Bizottság

* Az Európai Bizottság által becsült előrejelzett érték

Államháztartási hiány és államadósság

Az Európai Unió együttes GDP-arányos államháztartási hiánya 2015-re a prognózis szerint 2,5%-ra csökken, 2,2% lesz 2016-ban, majd 2017-re eléri az 1,8%-ot. Az euróövezet összesített hiányát ennél minden évben 2-3 százalékponttal alacsonyabbra becslik. Magyarországon 2% körül stabilizálódni látszik a költségvetési hiány, enyhe csökkenő

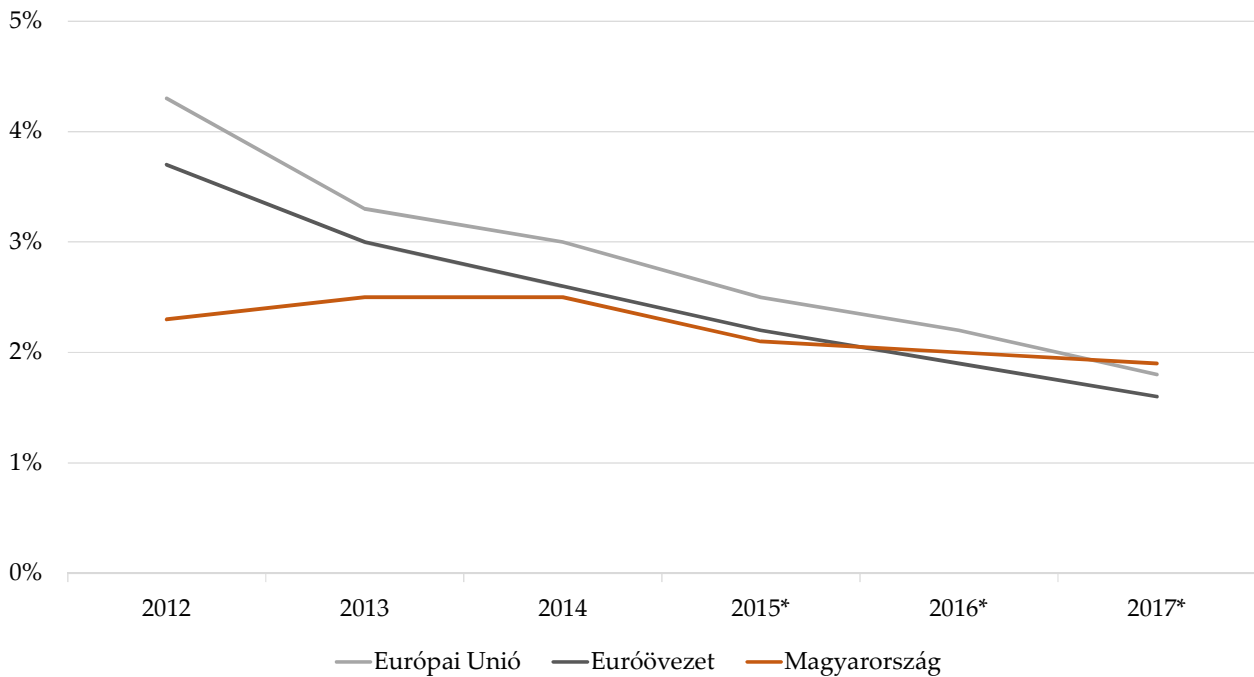
tendenciával. Ez a hivatalos hiánycél alatti értékeket jelent, ami nagyrészt annak köszönhető, hogy 2015-ben emelkedett az adóbeszedés hatékonysága. Az idei és a következő évre bejelentett, nagy kiadásokkal járó intézkedéseket a tőkeköltségek csökkenése, a szociális kiadások mérséklődése

és az EU-s támogatások fogják ellensúlyozni, így a hiány szintje stabil marad.

Az Unió együttes államadóságának 2015-ös szintjét az előrejelzés 87,2%-ra teszi, ami 2016-ban 86,9%-ra, 2017-ben pedig 85,7%-ra csökkenne. Az euróövezet GDP-arányos

államadósága ennél 5-6 százalékponttal magasabb. Hazánk eladósodottsága, főleg az uniós támogatások késleltetése miatt a korábban vártnál lassabban fog csökkenni: 2015-ben 75,8%, idén 74,3%, jövőre pedig 72,4% lehet.

A költségvetési hiány alakulása, 2012-2017

Forrás: Európai Bizottság, Eurostat

* Az Európai Bizottság által becsült előrejelzett érték

Forrás: European Economic Forecast – Winter 2016

http://ec.europa.eu/economy_finance/publications/eeip/pdf/ip020_en.pdf

Nemzetközi tendenciák

A termelési, fogyasztási és foglalkoztatási helyzet alakulása egyes, nemzetközileg fontos gazdaságokban, összehasonlítva a szakértői várakozásokkal és a megelőző időszakokkal

		Vonatkozási időszak	Tényadat	Várakozások	Előző időszak
	Munkanélküliség változása (ezer fő)	(Mar)	0	-7	-9
Németország	Feldolgozóipari beszerzési menedzserindex	(Mar)	50,4	50,8	50,5
	IFO üzleti bizalmi index ¹	(Mar)	106,7	106,0	105,7
Franciaország	INSEE üzleti bizalmi index ²	(Mar)	101	103	103
	Alkalmazásban állók számának változása (mezőgazdaság nélkül, ezer fő)	(Mar)	200	194	205
USA	CB fogyasztói bizalmi index	(Mar)	96,2	94,0	94,0
	Feldolgozóipari beszerzési menedzserindex	(Mar)		51,8	51,3
Kína	Feldolgozóipari beszerzési menedzserindex	(Mar)	50,2	49,3	49,0

¹ <https://www.cesifo-group.de/ifoHome/facts/Survey-Results/Business-Climate/>

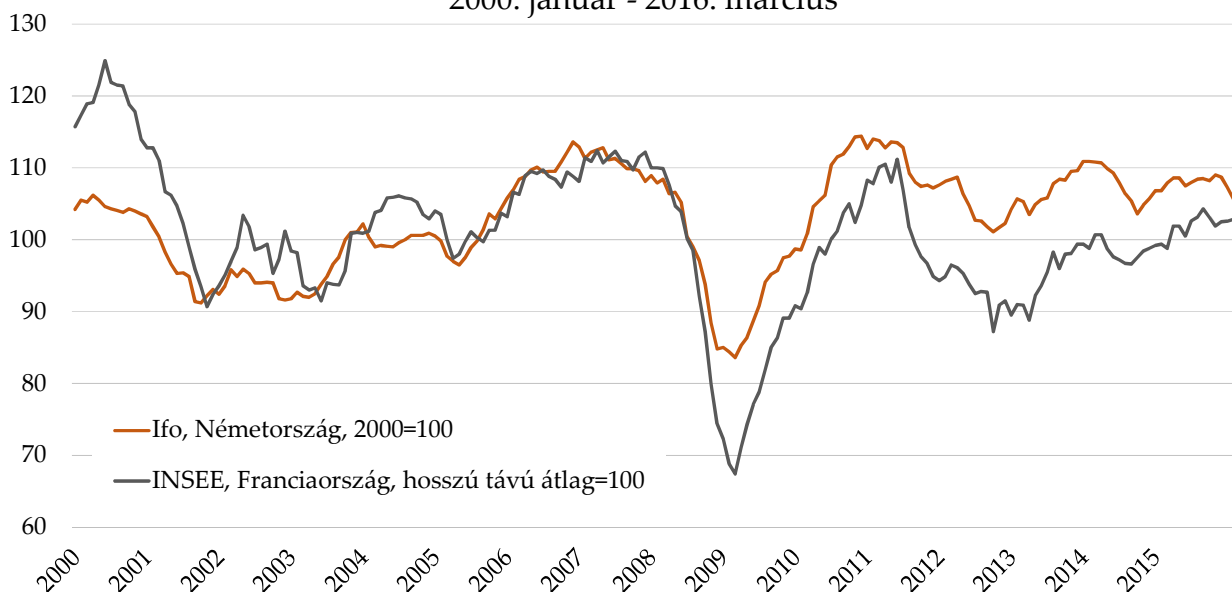
² <http://www.insee.fr/en/themes/indicateur.asp?id=105>

A többi adat forrása: <http://worldeconomiccalendar.com>

A várakozásokkal ellentétben nem csökkent márciusban a német munkanélküliek száma, valamint esett a feldolgozóipari menedzserindex értéke. Az IFO üzleti bizalmi indexe viszont az előrejelzetnél nagyobb mértékben nőtt. A franciaországi üzleti bizalmi index azonban alulmúlta a várakozásokat. Az Egyesült Államokban ismét jól teljesített a munkaerőpiac, illetve az előzetes feltételezéseknél jobb értéket ért el a CB fogyasztói bizalmi indexe. A kínai beszerzési menedzserindex a vártnál nagyobb mértékben nőtt.

Üzleti bizalmi indexek alakulása hosszú távon

Az üzleti bizalom megítélése Németországban és Franciaországban, az Ifo és az INSEE vállalati konjunktúra-felmérései alapján,
2000. január - 2016. március

Forrás: www.cesifo.de, www.insee.fr

Kapcsolat

Cím: MKIK GVI
1034 Budapest, Bécsi út 120.
Tel: 235-05-84
Fax: 235-07-13
e-mail: gvi@gvi.hu
Internet: <http://www.gvi.hu>

Készítette:

Limbek Zsófia, elemző, MKIK GVI
Makó Ágnes, vezető elemző, MKIK GVI
Kompaktor Emília

Kutatásvezető:

Tóth István János, tudományos főmunkatárs, MTA KRTK KTI,
ügyvezető, MKIK GVI
e-mail: tothij@econ.core.hu

Publikáció esetén kérjük, hogy elemzésünkre az alábbiak szerint hivatkozzon:
MKIK GVI: Gazdasági Havi Tájékoztató,
2016. március, Budapest,
2016-03-31